

Studiereis Duitsland
NME netwerk Agatos
20 t/m 26 mei 2007

Groepsverslag

Inleiding.

Deze studiereis is tot stand gekomen op initiatief van het NME netwerk Agatos. Dit netwerk bestaat uit een aantal NME coördinatoren van basisscholen uit de regio 's-Hertogenbosch. Het studiebezoek heeft plaatsgevonden met financiële ondersteuning vanuit het Platorprogramma van het Europees Platform voor het Nederlandse Onderwijs.

Deelnemers van de studiereis waren:

- Agata Stouten
- Marijke Spierings
- Carla Burgers
- Marije Maas
- Elise Houterman
- Jetty Tholen
- Jos Korsten
- Anton Hellings
- Willy Leufgen
- Nol Trum

Zoals blijkt uit het onderstaande verslag, is de studiereis een enorm succes geweest. We zijn er van overtuigd dat de ervaringen die tijdens deze week zijn opgedaan erg veel hebben opgeleverd en een bron zullen zijn voor jarenlange inspiratie

Zondag 20 mei 2007.

's Ochtends vertrokken vanuit Schijndel rond 9.00 uur.
Aankomst in Dietenhofen om 17.30 uur.

Tijdens het avondeten werd het programma voor de komende week besproken. Rond 20.30 uur begon de presentatie van Reinhard Witt getiteld "Naturerlebnis/ Schulhöfe. Reinhard Witt is van huis uit bioloog en "Naturplaner"; op het laatste gebied is hij autodidact. Hij heeft in de loop der tijd al een tiental projecten gerealiseerd die goed functioneren en door de gemeenschap worden gedragen. In heldere bewoordingen zette hij zijn gedachtegoed uiteen: daarbij besprak hij een aantal misvattingen die er bestaan over traditionele speelplaatsen en zijn "Schulhöfe." Bij de laatste vinden minder ongelukken plaats en minder vandalisme door de betrokkenheid van iedereen bij het proces.

Het proces om gezamenlijk tot het creëren van "Schulhöfe" te komen bestaat uit:

- plannen
- bouwen
- beheren

Altijd een democratisch proces met scholieren, onderwijsgeevenden, ouders en besturen. Alles dient binnen de DINnormen te worden gerealiseerd; van belang is mensen met visie en moed voor dit idee te winnen: zij moeten zelf een positieve ervaring met de natuur gehad hebben.

Het proces begint met *het maken van modellen* door leerlingen; daarin kunnen de volgende 4 elementen aanwezig zijn:

- natuur
- rust (communicatie)
- beweging en spel
- kunst en creativiteit.

Elke scholier moet zich hierbij belangrijk voelen (kleuters tot 18 jarigen).

De meest gewenste elementen worden gerealiseerd. Tegelijkertijd worden de modellen gepresenteerd aan de ouders en hen gevraagd wat hun aandeel kan zijn bij de realisatie. Centrale vraag hierbij is: wat kunnen we gezamenlijk doen om dit doel te bereiken. (en niet de catalogusvraag:”wat willen jullie hebben?”)

Planning:

Alle betrokkenen (begeleider, directeur, leerkrachten,schoolbestuur, gemeente en ouders) worden nu bij elkaar geroepen en in een sessie van 3 tot 4 uur wordt een ruwe schets op papier gezet van de elementen die zijn gedestilleerd uit de wensen van de leerlingen.

De begeleider, in dit geval Reinhard Witt, maakt dan definitieve tekeningen en een kostenberekening. Na goedkeuring ervan kan worden begonnen met het bouwen.

Om het project uit te kunnen voeren is de inzet van alle betrokkenen ook hier van belang.

Daarbij wordt beroep gedaan op hun vaardigheid, kennis, verschaffen van materialen, gebruik van machines e.d.

Samen met volwassenen realiseren de scholieren delen van het project. Het principe van Manfred Kappler: “Clearing by doing”wordt daarbij in praktijk gebracht.

Met illustratieve dia’s liet Reinhard daarna zien hoe hij op diverse plekken zijn gedachtegoed is gerealiseerd. De onderdelen water, reliëf (bakken en heuvels) grind en natuursteen,duurzaam hout, arme kalkrijke grond en vaste zadenpakketten werden daarbij nadrukkelijk belicht.

De komende dagen zullen wij deze ideeën in praktijk gebracht zien.

Maandag 21 mei 2007.

Dagverslag van de bezoeken aan de volgende scholen;

- Burgoberbach
- Evangelische schule Ansbach

Na een rustige nacht zijn we allemaal weer lekker fit aan het ontbijt verschenen.

Het hotel bood ons een heerlijk uitgebreid ontbijt met lekkere frische broodchen.

Na uitleg van ons dagprogramma door Willy Leufgen zijn we richting Burgoberbach gereden.

Tijdens het parkeren valt ons de vrolijke aankleding van de schoolentree al op.

Diverse indrukken die we hebben gezien zijn;

- Leuk beschilderde paaltjes bij de hoofdingang.
 - een mooie natuurlijke groenstrook met mooie grassen.
 - In de hal van de school een waterpunt waaruit de kinderen altijd kunnen drinken.
- Dit is een soort kraan waarbij je via het waterstraaltje direct je dorst kunt lessen.

Het buitenterrein van de school bestaat uit twee delen.

Een ruim geasfalteerde speelplaats om te fietsen en met karren te rijden.

Er staan ping pong tafels en de kinderen kunnen er groot spel doen met of zonder ballen.

De kinderen kunnen ook kiezen om naar de andere buitenspeelruimte te gaan aan de andere kant van de school. Deze heeft een heel ander karakter.

We zien een fantastisch open tuinlandschap met veel grote zandstenen en weelderige begroeiing. Er zijn veel hoogteverschillen gemaakt door het stapelen van deze stenen. Er zijn geen beperkingen voor de kinderen en ze mogen dus overal komen. Wij zijn dat zelf gaan beleven. We lopen over een grindondergrond die overal omsloten is door grotere stenen en beplanting. Op een plek in het grind is een pomp geplaatst. Het water komt van de regenpijpen en gaat eerst in een bassin voor de zuivering. Daarna kun je het water handmatig oppompen en er mee gaan spelen. We zien dat de kinderen kleine stroompjes hebben gemaakt met behulp van kiezels. Het water stroomt terug naar een grovere kiezelbak waar na veel pompen ook wat water kan blijven staan. Hiernaast is nog een vaste waterplek met een leemondergrond. Hier groeien waterplanten, moerasachtigen. Een hele grote rioolbuis leidt je naar weer een mooie spannende klimplek. Er ligt een grote boomstam gebogen over een dal. Op de heuvels bewonderen we de prachtige bloemenweelde. We zien veel inheemse rozen, distelsoorten, bessen en kruidachtigen. Deze planten kunnen zo goed groeien door de volgende aanleg van de heuvels:

Je maakt een heuvel naar wens met aarde. Daarna een laag met 20 cm kiezel. Waarop 2cm compost komt. Door deze volgorde heeft onkruid weinig kans. De struiken zet je met de wortel in de aardelaag.

Het is belangrijk om eerst de zaailingen te zaaien en een jaar later pas de vaste planten er tussen te zetten. Op iedere plantensoort komen wel 20 insecten af.

Allerlei andere mooie ideeën hebben we op foto's vastgelegd.

De ouders op de school komen op vrijwillige basis helpen in de schooltuin.

Het onderhoud doen ze dan samen met de kinderen.

Het is opvallend dat er heel weinig ongelukjes gebeuren. Meestal gebeuren die juist op het grote speelterrein wat we als eerste beschreven hebben.

Evangelische Schule Ansbach. (privat schule)

Vanaf de parkeerplaats zien we een grasdak op een overdekte buitenruimte.

Deze school heeft 400 kinderen en is voor kinderen van 6 tm 14 jaar.

De kinderen kunnen kiezen uit twee buitenruimtes met ongeveer dezelfde sfeer.

Aan een kant is meer ruimte ook voor balspel.

Het is 7 jaar geleden aangelegd in samenwerking met de leerkrachten, ouders en kinderen.

Er heerst rust in de school en dit is ook een duidelijke afspraak met de kinderen. Buiten mag je rennen en roepen. Er zijn enkele duidelijk regels met sancties. Het is verboden te gooien met stenen en kinderen te duwen.

De kinderen passen zich prima aan het "stenenlandschap" aan. We zien de kinderen als geitjes klimmen en klauteren.

Tijdens onze rondwandeling worden we ontvangen door de schoolleider en hij vertelt ons met veel enthousiasme over de school en de tuin. De tuin stimuleert de verbondenheid met mens en natuur. De leerkrachten stimuleren de beleving van de seizoenen in de schooltuin. Er is geen structureel lesprogramma voor de tuin. Dit verrast ons omdat er zoveel mogelijkheden zijn. Kleine gedeeltes van de tuin worden regelmatig afgezet met linten om de natuur weer rust te geven en de kans om opnieuw in bloei te komen.

Op deze school is het van belang gebleken dat iemand van de leerkrachten competent is en interesse heeft om de belangen van de schooltuin te behartigen. Deze moet als motor functioneren voor de school en blijven stimuleren. Helaas is deze tijdelijk weggevallen en ziet men duidelijk de gevolgen.

De tuin geeft een vredig gevoel en is in harmonie.

Wil je de hele ontwikkeling van deze schooltuin nog lezen zie dan de bijlage:
"Wir planen und gestalten unseren Traumschulhof nuturnah"

Na het bezoek aan deze school zijn we het centrum van Ansbach gaan bekijken. We zijn verrassend mooie gebouwen maar ook prachtige tuinen tegen gekomen. Vooral de Evangelische kerk waar we een spontane rondleiding kregen was erg indrukwekkend. Zelfs de graftombe konden we bezoeken. Met de zon nog steeds hoog aan de hemel zijn we van een ijsco gaan genieten.

Later op de avond hebben we een heerlijke wandeling gemaakt en onderweg genoten van de natuur op de heenweg en de overdadige sterrenhemel op de terugweg. Met dank aan de glimwormen hebben we de weg terug gevonden naar huis.

Dinsdag 22 mei 2007.

Het bezoek aan de volgende scholen:

Dietenhofen
Schwabach
Privé-tuin

Dietenhofen:

De school waar we nu gaan kijken wordt eerst ingeleid door Reinhard Witt. Het gebouw herbergt twee scholen, Grundschule und Hauptschule. Er zitten 1000 leerlingen op de school. Het project is in 2003 uitgevoerd samen met een landschapsarchitect (Sigruns). Het is een erg groot terrein en heeft een hoogteverschil van 5 meter.

Eerst zijn de grondwerkzaamheden verricht met machines. Door een goede samenwerking met bedrijven en plantsoenendienst is er veel op vrijwillige basis gewerkt. Daarna zijn de kinderen, ouders, en projectwerkers aan de slag gegaan. Er is veel gedaan aan publiciteit om mensen betrokken te krijgen en te houden. In twee volledige weken, een in april en een in juni, is het hele ontwerp verwezenlijkt.

De ondergrond bij deze school is puin en daarop weer een laagje compost zoals we gisteren beschreven hebben. Er heerst hier een steppeklimaat en dat houdt in dat het erg droog is. Er valt de helft aan regen van wat we in Nederland gewend zijn. Voor de school zien we een bloemenzee van planten. Aan het gebruikelijke bloemenmengsel hebben ze hier melandrium axvanse en rhinantos alectopholorus toegevoegd om een mooier kleurrijker resultaat te krijgen. (1 gram per vierkante meter)
(In Nederland zit een zaden -leverancier in Bergharen.)

Hieronder beschrijven we een aantal elementen en indrukken van ons bezoek aan deze school.

De beek:

Vanuit de regenpijp wordt er water opgevangen in een bassin. Wanneer deze vol is gaat het water via een pomp omhoog. Door een prachtige draak van mozaïek wordt het water uitgebraakt in de tuin. Het water vindt dan zijn loop via een kiezelpad door een grote rioolbuis langs prachtige planten naar beneden. Onderweg kunnen kinderen naar hartelust het water volgen en er mee spelen. Als het weinig regent komt het bassin niet vol en kan de draak niet braken. De kinderen worden zich zo bewust van de aanwezigheid of tekort van water en hoe

daar mee om te gaan. De draak heeft helaas vandaag niet gebraakt maar wij kunnen ons de verwondering van de kinderen voorstellen.

- Een oven waarin broodjes gebakken kunnen worden. Deze is bedekt met een grasdakje.
- Er zijn overal trapjes en doorgangen over de heuvels en stenen heen.
- De arena is gemaakt van grote stenen blokken waar allerlei sedum soorten tussen groeien.
- De grote ruimte achter het gebouw heeft een lange loopbrug met allerlei bossages er omheen.
- Van eiken balken is een mooi klim-klauter geheel gemaakt. De balken zijn met elkaar bevestigd dmv grote bouten.
- Naast de tuin is een groot sportveld en een atletiekbaan. Deze hebben ze op een natuurlijke manier afgescheiden van de tuin. Mooie boomstammen begrenzen deze ruimtes.

De vijver.

- Er ligt naast een klaslokaal onder een mooie Eik een natuurlijke vijver. Over de vijver hangt een stam waarover de kinderen kunnen balanceren. De kinderen uit het aangrenzende lokaal hebben de vijver geadopteerd. Zij volgen de ontwikkelingen van seizoen naar seizoen en werken in en rond de vijver.

Om ons een idee te geven hoe een natuurles over dit watergebiedje er uit kan zien geeft Reinhard Witt een buitenles aan de kinderen.

Rond de vijver komen alle kinderen zitten en worden op hun gemak gesteld.

Reinhard haalt telkens een plantje uit de grond en vraagt hoe dat daar terecht is gekomen en benoemt de naam. Een van de kinderen wordt actief betrokken en krijgt het plantje onder beheer. Met humor en kennis verrijkt Reinhard de natuurkennis bij de kinderen.

De komende tijd kunnen de kinderen zelf met hun verworven kennis aan het werk in de schooltuin. Aan het einde van de les komen alle kinderen met een plantje naar voren en benoemen de planten met de juiste naam.

Voldaan en met een enorme berg aan indrukken zijn we weer vertrokken. De kinderen hebben we ten afscheid nog een stuk Hollandse kaas aangeboden waar ze heerlijk van hebben gesmuld.

Na een lunchpauze zijn we op weg gegaan naar de volgende school.

Sonderpädagogischen Forder Zentrum (FSZ-Schule):

Het grote verschil met de andere scholen tot nu toe is dat er hier ook kinderen vanaf 3 jaar naar school komen. De Kindergartentuin heeft een aparte ruimte maar loopt wel visueel over in de tuin voor de oudere kinderen. Er zitten 350 kinderen op deze school.

De school staat op een historische plek. Hier stond de eerste kazerne onder Hitlers bewind.

Later is deze door de Amerikanen bezet en heeft zo nog lang gefunctioneerd.

De speelplaats was de parkeerruimte voor tanks met veel beton.

Na een periode van leegstand heeft het een onderwijsbestemming gekregen en is er nieuwbouw bijgezet.

De tuin is in 1996 aangelegd en is nu al weer 11 jaar oud.

Opvallend was meteen dat cultuur en natuur samen in een hand gaan.

Voorbeelden hiervan:

- Uitgehakte rotsblokken tot gezichten gemaakt.
- Visfiguren van zwerfkeien gemaakt met betonijzer en verf.
- Houten elementen die bewerkt waren. De wind had hier vrij spel tot bewegen.
- Een fiets die aangedreven werd m.b.v. zonne-energie.

In grote lijnen is de beplanting hetzelfde als op de vorige scholen.

“Mager ist Vielfalt” is ook hierbij een geveugelde uitspraak van Reinhard Witt.

Een goede basis geeft een verscheidenheid aan planten en bloemen.

Verdere bijzonderheden zijn nog:

-Een zand – water speelplek voor jonge kinderen met een waterschroef van Archimedes.

Het water wordt via een leiding aangevoerd en is kunstzinnig vormgegeven.

Via allerlei houten goten die flexibel zijn kunnen de kinderen de waterweg beïnvloeden.

Om de zon op deze mooie plek op hete dagen af te schermen is er een flexibel scherm geplaatst.

-Een drinkbron voor de kinderen.

-Blote voeten voelpad.

-Voel-proef-ruik bakken.

-geadopteerd groente tuintje.

-Er is een doorlopende lijn van schoolwoonkamer naar de tuin.

(bij de Kindergarten)

Het schoolgebouw en de omgeving zijn in harmonie met elkaar en stralen daarom een fijne sfeer uit.

We sluiten deze dag af met een bezoek aan een privé-tuin aangelegd door Reinhard Witt. Hij wilde hiermee laten zien dat zijn ideeën niet alleen toepasbaar zijn op schooltuinen.

Dinsdagavond 22 mei 2007

Na de avondmaaltijd vond een bijeenkomst plaats om de indrukken van de afgelopen 2 dagen te evalueren. Alle deelnemers aan de activiteiten kregen de kans om hun indrukken en meningen naar voren te brengen. Daarbij bleek, dat iedereen uitermate onder de indruk was van alles wat er was bekeken, maar daarnaast bleek ook dat iedereen dat op een andere manier vertaalde naar de eigen schooltuinsituatie.

Een aantal van de belangrijkste opmerkingen:

- De samenhang in het basisontwerp van een schooltuinomgeving is uitermate belangrijk. Planten, de plaats van planten en de keuze van plantensoorten verbinden die samenhang. Dat betekent wel, dat kennis van planten noodzakelijk is en inzicht in de elementen, die door Reinhard Witt op zondagavond waren weergegeven. De invulling van dit alles is wel persoonsgebonden.
- Het is duidelijk geworden dat door een goed basisontwerp kinderen zich prettig voelen in de schoolomgeving, omdat die hen een grote verscheidenheid aan mogelijkheden biedt. Het prikkelt hun nieuwsgierigheid en zet ze aan tot experimenteren.
- De voorbeelden, die we gezien hebben, zijn in Duitsland gerealiseerd. De Nederlandse situatie zal, uitgaande van de ideeën van Reinhard Witt, om andere oplossingen vragen qua materiaal en plantenkeuze. In onze omgeving kunnen we i.p.v. natuursteen ook gebruik maken van bakstenen en stoeptegels. De voorbeelden van de Ned. Pionier Louis le Roy kunnen daarbij als leidraad dienen.
- We moeten elkaar inspireren om allemaal een aantal deelelementen in de praktijk uit te gaan voeren in onze eigen schooltuinsituatie. Daarna is het belangrijk om elkaar te informeren over het succes ervan.
- Visie is belangrijk en die hoeft niet altijd dezelfde te zijn. Bij Reinhard Witt is plantenkeuze en grondbewerking essentieel. Dat maakt immers alleen maar onderdeel uit van een groter geheel: Het tot stand brengen van een natuurlijke en uitdagende

schoolomgeving. Daarbij zou b.v. ook kunnen worden uitgegaan van spontane begroeiing.

- Het is belangrijk om geen kopie te maken van hetgeen we gezien hebben.
- Door de bezoeken is daadwerkelijk duidelijk geworden, dat een uitdagende schooltuin kinderen zal blijven inspireren.
- Een goede schooltuin draagt liefde voor planten, voor de natuur en voor het leven over op kinderen.
- In alle gevallen is het belangrijk en onontbeerlijk, dat inspirerende mensen hun enthousiasme overdragen op diegenen, die de plannen moeten vormgeven.
- Belangrijk is het om uit te gaan van de gedachte, dat je je eigen kinderen een schoolomgeving zou wensen, zoals die door Reinhard Witt op diverse plaatsen is tot stand gebracht.

Woensdag 23- 05- 2007

Voor het realiseren van een educatieve schoolomgeving, is voor alle betrokkenen kennis, inzicht en eigen beleving van uitermate groot belang. Pas vanuit die startsituatie kan een educatieve invulling worden gegeven m.b.t. de plannen.

Om die reden had de organisator van de studieweek een excursie in zijn planning opgenomen naar de Hesselberg in Frankenland.

Hijzelf had tijdens veelvuldige bezoeken aan die berg, inspiratie en inzichten opgedaan en delen van de aangetroffen beplanting ook toegepast in een aantal schooltuinen. Dergelijke bezoeken van de betrokken leerkrachten bij de cursus in hun eigen omgeving, zouden voor de realisering van hun schooltuin, eenzelfde effect kunnen.

Beschrijving van de Hesselberg.

De Hesselberg maakt deel uit van een z.g. Landschaftschuetzgebiet, wat o.m. wil zeggen dat er niet gebouwd mag worden en dat het in dit geval een specifiek akkerlandschap is. 20.000.000 miljoen jaren geleden is een meteoriet ingeslagen en heeft een krater doen ontstaan. Sommige delen van het landschap werden omhoog gewerkt, waardoor zich de Fraenkische Schwabische Alb kon vormen alsmede het Wornitztal.

Bijzonder is de openheid van het landschap. Op de magere bodem, die bestaat uit kalkrijke grond, weinig humus en gras komen wel 40 soorten bloeiende planten voor. Er is snel verzinkend regenwater, waardoor een landschap ontstaat dat men ook aantreft op de steppen van Oost-Europa, de bosvrije toendra in Finland en in de Alpen. Zonder regelmatige begrazing verdwijnen soorten.

Het was inspirerend om rond te lopen en flora te ontdekken, die ook in de bezochte schooltuinen in zo'n ruime mate aanwezig was.

Al wandelend verwonderden we ons over de grote verscheidenheid aan flora en fauna.

Bezoek aan de Haupt- en Grundschule van Wassertrudingen.

Na de Hesselberg bezochten we een schooltuin, waarin we verzameld zaad afkomstig van laatstgenoemde berg in ruime mate bloeiend aantreffen. De ondergrond van de perken bestond weer uit aarde, afgedekt met "Schotten" en als eindlaag compost.

Opvallend was een tweedeling in deze schooltuin. Aan de ene kant was er een beplanting, vormgegeven naar het concept van Reinhard Witt en aan de andere kant een vrij traditionele vormgeving. Reden hiervan was, dat Reinhard Witt in de ontwerpfasen concessies moest doen omdat hij moest samenwerken met de architect. Deze laatste hield er duidelijk een andere filosofie op na. De eenheid werd daardoor doorbroken.

Het was ook opmerkelijk, dat deze schooltuin i.t.t. de andere bezochte tuinen, veel minder intensief werd gebruikt door de scholieren. Er was ook sprake van achterstallig onderhoud. Een uitgebalanceerde schooltuin is dus niet onmiddellijk een garantie voor succes. Leerlingen zullen moeten worden uitgedaagd om er gebruik van te maken. Het moge ook duidelijk zijn, dat iedere schoolomgeving iemand nodig heeft, die zich ervoor verantwoordelijk voelt of ervoor verantwoordelijk wordt gesteld.

Donderdag 24 mei 2007

Door de succesvolle ervaringen, opgedaan tijdens de excursie naar de Hesselberg, besloten we eenzelfde- 6 uur durende- wandeling in de omgeving van Dietenhofen te maken met dezelfde doelstelling. D.w.z. dat we met elkaar een beeld van de beplanting en het landschap probeerden te krijgen. Dat leverde weer veel rijke ervaringen op, die zonder uitzondering toepasbaar zouden kunnen zijn in de eigen schoolomgeving.

Daarna hebben we met elkaar geëvalueerd om aan het eind een uitgebreid verslag te kunnen maken. Tegelijkertijd werden er plannen gemaakt voor de excursies op de volgende dag in Darmstadt.

Vrijdag 25 mei 2007.

Vrijdag 25 Mei vertrekken we uit Dietenhofen en rijden naar Darmstadt.

Het volgende onderdeel van het programma is het Hundertwasser –huis “Waldspiral”, gelegen in Darmstadt. Dit wooncomplex is in 2002 gebouwd naar ontwerp van Hundertwasser. Deze kunstenaar, schilder, architect, leefde van 1928 tot 2002. Zie ook www.hundertwasser.nl Hij ontwikkelde een eigen filosofie over de mensen in eenheid met de natuur. Gebouwen moesten zoveel mogelijk een eenheid met het landschap vormen. Hij noemde dit gezondmakende gebouwen. Dit komt dan ook heel duidelijk tot uiting in zijn werk.

De “Waldspiral” is opgebouwd uit spiralen, organische vormen en natuurlijke kleuren. De keramische en mozaïek elementen zijn typische kenmerken van zijn werk. En overal hebben planten, bomen en struiken hun eigen plaats in het geheel, van daktuin tot binnenplaats. Het geheel vormt een prachtige integratie van natuur en architectuur.

In dit wooncomplex is ook een kinderdagverblijf gevestigd en een café-restaurant. We hebben nog geprobeerd om de inwoners van dit complex te spreken, helaas is dit niet gelukt. Onze vraag was o.a. of deze vorm van wonen mensen dichterbij de natuur brengt en gelukkiger maakt.

De fasen van deze bouw zijn heel mooi terug te vinden op www.darmstadt.de/hundertwasser/waldspiral.

Met dit wooncomplex laat Hundertwasser ons op een fantastische manier zien hoe je gebouwen en natuur tot een harmonisch, organisch geheel kunt maken. Heel inspirerend voor onze natuur- en milieugroep die als doel en ideaal heeft om de natuur naar/in de school te brengen en de school in/naar de natuur. Er komen dan ook spontaan ideeën op om de schoolgebouwen meer organische vormen te geven en om afscheidingen te maken door wilgenteen te vlechten en dit aan te smeren met klei/löss en dit weer af te wisselen met mozaïek versieringen.

Na dit complex van alle kanten bekeken en besproken te hebben, zijn we doorgereden naar de Mathildenhöhe in Darmstadt. Ook dit is ontstaan door mensen met een duidelijke visie en eigen ideeën die niet langs de bekende paden lopen, maar op zoek zijn naar nieuwe wegen, net als wij.

Ernst Ludwig, groothertog van Hessen heeft in 1905 opdracht gegeven tot de bouw van deze Hochzeitsturm ter gelegenheid van zijn huwelijk met prinses Leonore. Een gebouw met kenmerken van de Amsterdamse School. Tegelijkertijd liet hij een museum bouwen om vernieuwende kunstenaars de gelegenheid te bieden om hun werk ten toon te stellen en gaf hij ruimte en middelen aan 5 architecten om ieder een huis in een geheel eigen stijl te bouwen. Hierbij zie je kenmerken van Jugendstil, Rietberg en Amsterdamse School terug.

Op deze plaats heeft tsaar Nicolaas een Russisch-orthodoxe kapel laten bouwen. Naast deze kapel ligt een Brunnenanlage gebouwd door Albin Müller in 1914.

In de koepel naast de Hochzeitsturm lezen we een prachtige spreuk waarmee ik het verslag van de laatste studiedag wil afsluiten:

”Bleibt treu der eigenen natur und treu den menschen die du liebst, habe ehre fürcht vor dem alten und mut das neuen frisch zu wagen”.

Zaterdag 26 mei 2007.

Vertrek Darmstadt: 09.00 uur
Aankomst Schijndel: 15.00 uur